

de Schrift zelve. Het motief ligt in mij, in het hart." 4)

Dr Hepp had dus de plaatsen, welke erover handelen, moeten aangeven. Dit zou volstrekt geen biblicisme zijn geweest.

Het eenige wat hij nu doet is het aanhalen van een citaat van Calvijn tot staving van het „dogma” van het testimonium speciale. (blz. 109).

Ik betwijfel echter zeer sterk, of Calvijn, gezien zijn uitspraken, de verantwoordelijkheid zou willen dragen voor den hoogen toren, dien Dr Hepp op één of twee door hem geschreven woorden opbouwt.

Immers wanneer ik de sterkste uitspraken van Calvijn te dezer zake lees, heb ik niet de bezwaren, die bij mij opkomen, wanneer ik kennis maak met het werk van Dr Hepp.

Ook kan ik mij volkomen vinden in de omschrijving, die Dr H. Bavinck van het testimonium internum geeft:

„Het getuigenis des H. Geestes geeft geen verzekering van de objectieve waarheden des heils „buiten verband met den staat van het religieuze „subject. Het verzekert die waarheden, omdat ze „in onlosmakelijk verband staan met weder- „gehoorte en bekeering, vergeving en kindschap „van den geloovige. Het test. Sp. Sancti is aller- „eerst een verzekering, dat wij kinderen Gods „zijn. Dat is de centrale waarheid, de kern en „het merg van dit getuigenis. Maar in verband „daarmede verzegelt het ook de objectieve waar- „heid des heils.” 5)

Wij zijn het eens over het bestaan van een inwendig getuigenis des H. Geestes. Immers „deze Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn”. (Rom. 8:16). Men dwaalt echter zeer, wanneer men hiervan gaat maken: een inwendig getuigenis van den H. Geest, dat de Bijbel Gods Woord is.

Wat verder Calvijn betreft, ik vermag niet in te zien, dat hij ooit heeft tegengesproken, hetgeen hij in zijn Institutie zegt:

„Daarom wordt het hoogste bewijs van de waarheid der Schrift vooral ontleend aan de Persoon Gods, die in haar spreekt.” 6)

Calvijn moge de toestandkoming van de zekerheid in ons, dat de Schrift Gods Woord is, een werk des H. Geestes in onze harten noemen, de grond voor die zekerheid blijft voor hem steeds liggen buiten den mensch in de objectieve waarheid der Schrift. 7)

J. S. POST.

4) Dictaat dogmatiek, 1912.

5) Geref. dogmatiek, 12, 739.

6) Institutie, I, 7. Bij Sizoo deel I, pag. 46.

7) c.f. het doorwrochte artikel van Dr S. Greijdanus, „Karakter van het Testimonium Spiritus Sancti volgens Calvijn”.

Geref. theol. tijdschrift, 14e jaarg., pag. 519.

UIT DE SCHRIFT

Het gebed des Verbonds.

Aanschouw het Verbond.
Psalm 74:20.

In onzen tijd worden er vele klachten geuit over toenemenden afval en onverschilligheid. Niet alleen wat betreft het leven van ons volk in het algemeen, dat toch een christenatie heeft, doch zoo weinig naar Christus vraagt! Doch ook op het enger terrein van Christendom en Kerk.

En helaas, van ons eigen Gereformeerde leven! Wat we in de breedte gewonnen hebben, dreigen we in de diepte te verliezen. Wie durft beweren, dat onze Gereformeerde Kerk kerngezond is? Dat wij als belijders wandelen, waardig de roeping van het evangelie?

Zeker, wij hebben nog voor vóór te danken, en het zou wel zeer tegen ons getuigen, als we er geen oog of hart voor hadden. Maar het is niet alles goud wat er blinkt. Is voor menigeen onder het jonge geslacht de Kerk niet op den achtergrond gekomen? Zijn er er niet velen vervreemd van de vreeze Gods, die de wereld en de zonde kiezen boven Christus?

Bij anderen, die zeggen dat ze prijs stellen op vroomheid en godsdienst des harten, vindt ge vaak zulke verwarde en onzuivere denkbeelden aangaande God en goddelijke dingen, dat ge voelt: hier is de band aan het Woord losgelaten. Nu ja, zeggen ze, die Bijbel, dat is maar een dood boek! Wij hebben den Geest nodig, niet van buiten af met teksten ons aangepreekt, maar van binnen uit, warm, spontaan, innig, met enthousiasme en geestdrift. Dat is wat anders dan tekst op tekst en dogma op dogma! Dat is leven, bloedwarm en echt. Niet de verstarde Kerk, maar de vrije religieuze groep maakt veranderde menschen.

Dit alles doet ons soms vragen: Is er nog wel een toekomst voor de Kerk des Heeren? En dat, terwijl de vijanden zich van alle kanten tegen haar opmaken om haar te verdelen van den aardbodem. Is, om onze zonden, de Geest niet van ons geweken? Het zal niet baten, of wij al roepen: des Heeren tempel zijn deze! of we al uitwendig roemen in het Verbond Gods.

Neen, het is geen tooverwoord, het woord Verbond. Zijn wij er wel genoegzaam van doordrongen, welk een ontzaglijke beteekenis het Verbond der genade heeft, en welke dure roeping het bij ons aandringt? In Psalm 74, als het volk des Heeren in droeve benauwing is, en niet één profeet hun tot troost gebleven, dan is de laatste pleitgrond: aanschouw, o HEERE, het Verbond. Dit moet ook onze bede zijn als Kerk van Christus in deze tijden. Want waar het Verbond is, daar is de Geest des Heeren.

Daar is Zijn Woord.

Daar blijkt Zijn genadige verkiezing.

Daar toont Hij Zijn zegen over de geslachten.

Daar ligt de toekomst van Zijne Gemeente gewaarborgd.

Maar, daar wordt ook verstaan en beleefd, dat, juist omdat alles van den Heere moet komen, toch in alle verbonden twee deelen begrepen zijn, en wij, van onzen kant, vermaand en verplicht worden tot een nieuwe gehoorzaamheid.

Tot Verbondsvernieuwing van onze zijde.

Dan pas kan er rust zijn in het werk Gods.

Dan klagen we niet: och, mocht het nog eens Pinksteren voor ons worden!

Want, wie dat vraagt, miskent de genade Gods en Zijn blijvende inwoning in Zijn Gemeente. Die randt het werk des Geestes aan, die de Kerk nog steeds troost, haar Advocaat, haar Zaakbezorger van den Vader is, haar in alle waarheid leidt en eeuwig bij haar zal blijven.

Neen, we moeten door genade onze ziel open stellen voor de instraling van de kracht en van het licht des Geestes.

Dan wordt er bij ons schuldgevoel gewekt en gesterkt. Dan veroormoedigen we ons voor God, in berouw en zelfaanklacht. En we hooren de roepstem tot bekeering. Want als we bidden: beschouw, herdenk Uw vastgestaafd Verbond! dan is het goddelijk antwoord niet twijfelachtig. Het roept ons op zelf óók dat Verbond te aanschouwen en den eisch tot waarachtige bekeering, die het meebrengt, in ernst te betrachten.

Dan eerst hebben we troost en vastheid.

Dan eerst wordt ons leven vernieuwd, en worden we veranderde menschen. Dan zegt onze God tot het schuldig, maar berouwvol zich bekeerend volk: „Mij aangaande, dit is Mijn Verbond met hen, zegt de HEERE: Mijn Geest die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van den mond van uw zaad, noch van den mond van het zaad uws zaads, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid toe.”

F. C. M.

KERKELUK LEVEN

Stembus-uitslag.

De blijde verrassing van den stembus-uitslag heeft ons allen goedgedaan. Niet alleen door de versterking van den invloed der christelijke politiek, maar ook door de duidelijkheid, waarmee het gesnoerk van den heer Mussert en zijn trawanten is beantwoord. Gelukkig heeft ook de kerk hier de vreugde van het op tijd gesproken hebben. Mogen de verdwaalden, die nog niet door het Woord zich lieten gezeggen, althans daartoe aanleiding vinden in de sprekende taal der feiten.

Maar laat ons allereerst op ons zelf toezien.

Want de stembus heeft wel bewezen, dat het beleid van Dr H. Colijn ook duizenden andersdenkenden in zijn groote lijnen aanvaardbaar scheen, doch kan juist daardoor nog geen demonstratie zijn van een principiële versteviging der anti-revolutionaire groep zelf. Het was dan ook wel „een woord op zijn tijd”, toen Dr H. Colijn in een spontane toespraak tot „onze menschen” aan den avond van den verkiezingsdag zelf hen opwekte, om van den volgende dag af weer onvermoeid aan het werk te gaan.

Want al heeft de N.S.B. een échec geleden, haar beginselen, of liever de van den beginselstrijd losweekende factoren, die in deze „beweging” werken, zijn niet overwonnen; ze werken door. De prijsgeving der christelijke politiek, het barthianisme, de scheiding tusschen „het religieuze” en „het wereldlijke”, gelijk deze in de C.D.U. veelszins bepleit of praktisch erkend zijn, werden niet overwonnen. De honderden, die verlegen zaten, en nog zitten, met het conflict tusschen hun wil tot kerkelijke samenleving met én hun wil tot politieke afzondering van hun naaste familie en vrienden, zijn nog niet terechtgebracht; ze zijn nog steeds én voor de kerk én voor de op principiële basis staande politieke partij een baken in zee. De verwereldlijking van het leven, die ook gedoopten en avondmaalgangers behagen deed vinden in een critiek op regeering en overheid, welke in haar aard en toon en onderstellingen en tendenzen onmogelijk zou zijn geweest, als de vermaning van 1 Tim. 2:1 en 2 op de conscientie gebonden was geweest, is bij lang na nog niet gestuit. En voorzover zelfs in de verkiezingsdagen op meer dan één plaats de belangstelling voor principiële behandeling der politieke vraagstukken meer dan bedroevend was, bekruip de vrees het hart, dat ook in het anti-revolutionaire kamp er velen zijn, die geen haard zijn van warme geestdrift, welke paraat is het werk van de voortrekkers over te nemen, ook al vielen zij zelf nog heden uit onze geleerden weg.

We hebben weer rust; moge het devies „saavis tranquillitas in undis” (rustig temidden van de onrust) zijn onmisbaar geleide vinden in de aan Kierkegaard ontleende figuur van het Woord Gods, dat is als een steen, geworpen in een rustig water: de steen is in 't water geworpen, en de kringen worden al grooter, de kringen, die de plaats, waar de steen viel, tot middelpunt hebben. Het beeld is bij Kierkegaard onzuiver uitgewerkt; maar dat hindert hier niet.

K. S.

Recht en plicht van symboolvorming. (L)

Over recht en plicht tot symboolvorming (symbool is hier: een kerkelijk belijdenisgeschrift) is in de onderscheiden kringen der christelijke gemeenschap vroeger vrij eenstemmig geoordeeld. Ook voorzover men dat recht en dien plicht ontkende, of relativerde, waren de gronden, die daartoe aangevoerd werden, vrij duidelijk en uniform.

In den laatsten tijd evenwel is ook in dezen het oordeel van velen gewijzigd en een nieuwe probleemstelling in dezen gegeven.

Wij denken hier in de eerste plaats aan de meening van Karl Barth. In zijn eerste Prolegomena zur (chr.) Dogmatik houdt hij zich bezig met de autoriteit van de kerkelijke belijdenis. „Een geloofsbelijdenis is een publieke formulering van het aan de christelijke kerk in een bepaald tijdsgewricht op een bepaalde manier gegeven inzicht in de in de Schrift „getuigenis” ontvangende openbaring”. De belijdenisschriften zijn het dogma van onze vaders in het geloof; ze zijn de op de boven aangegeven manier neergelegde resultaten van het vroegere, gemeenschappelijke „hooren” der kerk.

De vraag nu, welke waarde, en welk gezag dan aan zulke belijdenisschriften zal zijn toe te kennen, kan uiteraard slechts beantwoord worden onder gelijktijdige beantwoording van andere vragen.

De eerste is: welke is de waarde van het dogma?

Op deze vraag antwoordt Barth in zijn eerste Prolegomena: dat het dogma slechts een poging is. Een poging tot benadering, tot „approximatie”. Het dogma immers weet niet, maar vraagt. Het vraagt naar de waarheid. Het is een poging tot benadering van de eschatologische (ons onbereikbare) ten volle vernomen en vertolkte waarheid. In deze wereld brengt de kerk het niet verder dan tot zulk een poging. Een bepaalde belijdenis is dus niet meer dan een gequalificeerde approximatiepoging.

De tweede vraag, met de eerste onmiddellijk samenhangende, is deze: wat is de autoriteit der kerk? Ongetwijfeld heeft de kerk autoriteit, zegt Barth. Het is immers niet aan te nemen, dat de periode, die er ligt tusschen het profetisch en apostolisch getuigenis eenzijdig en ons eigen levende „heden” anderszijds een „ledig”, een „vacuum” zou zijn. Dat is ze nimmer. Die tusschenliggende periode is ook gevuld met dit „getuigenis”. Zij is ook in praegnanten zin kerk-geschiedenis. En de kerkgeschiedenis zelve wordt, volgens Barth, hierdoor bepaald, dat weliswaar de „communio sanctorum” (gemeenschap der heiligen) altijd een verborgenheid blijft, maar dat anderzijds deze onzichtbare, verborgen „communio sanctorum” achter geen enkele zichtbare verschijning der kerk NIET verborgen zou liggen. De communio sanctorum, als de eigenlijke, verborgene „lebendige Kirche”, ligt achter elke konkrete kerk; men lette er op, dat Barth zich hier bedient van het aan de grieksche en andere filosofie ontleende denkschema, volgens hetwelk er een „onzichtbaar”, „wèzen” der kerk zou zijn, welk „wèzen” dan in bepaalde, konkrete „vormen” van „verschijning” een uitdrukking neemt, zij het dan ook een nimmer adequate uitdrukking. Geloof in de werkelijkheid van den Heiligen Geest in het heden kan — aldus nog steeds Barth — nimmer samengaan met principiële of praktische loochening van diens werkelijkheid in een verleden, dat zelf nog in het „heden”, „tegenwoordig” is. Men mag dan ook de documenten van dat verleden dus niet onachtzaam voorbij gaan; er moet wel degelijk volle aandacht aan geschonken worden.

Men gevoelt het: deze Aufmerksamheit brengt het niet verder dan tot „Respekt” voor de belijdenis als zulk een document uit het verleden. En omdat dit respect door Barth verlangd wordt uit een oogpunt van de werkelijkheid van den Heiligen Geest, en van de verborgene „communio sanctorum”, daarom wordt dit respect niet dan pas van ons gevorderd, als de INHOUD eener bepaalde belijdenis deugdelijk gekeurd is; integendeel: dit respect is noodig, in ELK GEVAL; ook al zou de inhoud eener bepaalde belijdenis ons niet bevredigen. Het is een respect BIJ VOORBAAT, en dus niet eerst met het oog op den INHOUD van dogma en belijdenis. Het dogma ALS ZOODANIG, ook het links-georiënteerde, ook het ketterische of „haeretische”, zelfs het reeds haeretisch bevonden dogma, verdient respect. Niet voor een QUANTUM (een bepaalde belijdenis-inhoud), maar voor een QUALE (een bepaalde manier, een bepaalde hoedanigheid van het belijden) wordt respect gevraagd. Het is, volgens Barth, ijdele sofistiek, de vraag te stellen, waar deze binding — deze wel werkelijke, maar toch steeds slechts relatieve binding — aan zulk een in een oud document neergelegd dogma moet beginnen, en waar ze halt houden moet. „Überall hört sie auf und gar nirgends”; overal houdt ze op en toch ook weer feitelijk nergens. Alleen op deze wijze houdt men den band met de kerk van alle eeuwen, ook gedurende de tusschen het apostolisch tijdperk en het onze liggende periode, vast. Wie het anders wil, en b.v. meent, dat de kerk eerst heden

er is, of eerst valt in de 10 eeuw.

De opmerkingen berusttisch is en aan wat Gekündigung”, „Führer”, doch den Führer in den droom van den waano; wie AMBT daaren dus zelf den twijfelde ho genialen Fül tegen de sp verachten volgenden. „Das en niet genz het hebben den ambtelij De vraag, gende week

Postzegels.

Enkele ma van een verz straat 43, U ontvangen t zakelijk geac

Met biljds de abonné's

Echter is l de patiënten daarom will stukje te wi men de pos uitknijpt met

Al de abor kosten; zijn om langs de

Gaarne on

Over het

In den lu veelszins ni

Enkele diu gen noemen.

Min of m gang is de Mythologie

Theologische Gotha, 1931 dat in den l

„begrip” anderzijds s religie, zegt doch tevens van het be

le kennen v begrip s v

Om op d wijst Frick

Frick's broe larger The

Otto heeft i aan de orde

het „religie deren term

van dit reli n.l. niet t

van het sul stemming n

macher ge voel” den o

plotseling, mogelijk ge

heid (ge v Frick, een

niet reflexi nu bij Otto

„Sehan”, d

Een wijd inijdelijke d

het religie van de mys

waarde, d dan iets i

den gedefin tegen kan d

herinnering was van t

er op af, bruikt word

men”, teke de in deze t

men zelf re die ideogra

Dat hier tieve waar

betoog du „zaak” kan

aan de po meerdere v

zegt b.v. Ongeveer o

euze rede” (